

КОНСУЛЬТАТИВНА ДОПОМОГА У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ НЕПРАЦЮЮЧИХ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ЦЕНТРУ ЗЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Шинкарук О. В. Консультативна допомога у професійному самовизначенні непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення. Статтю присвячено огляду науково-дослідних праць з проблеми профорієнтації, профконсультування та професійного самовизначення. Розглянуто поняття професійна консультація, професійна орієнтація, професійне самовизначення, професіографія, психодіагностика та визначено роль консультативної допомоги з професійного самовизначення непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення у процесі стабілізації балансу між пропозицією праці та попитом на неї. Сформовано узагальнене визначення поняття «професійна консультація». Виділено ряд причин у зв'язку з якими збільшується частка безробітних та ряд життєвих ситуацій у зв'язку з якими виникає потреба в отриманні консультативної допомоги з професійного самовизначення непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення. Наведено дані статистичного аналізу проведеного Державною службою зайнятості щодо кількості зареєстрованих безробітних у I півріччі 2016 року. З'ясовано головну мету консультативної допомоги з професійного самовизначення та з точки зору організації і психолого-педагогічних підходів було виділено підготовчий, основний і заключний етапи надання консультативної допомоги. Проведено порівняльний аналіз українського та зарубіжного досвіду з розвитку професійного консультування. Виділено п'ять основних етапів розвитку вітчизняної професійної орієнтації. У статті також виділені особливості консультативної допомоги з професійного самовизначення непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення, з'ясовано необхідність її модернізації та адаптації відповідно до вимог сучасного суспільства.

Ключові слова: профконсультативна допомога,

профорієнтація, професійне самовизначення, вибір професії, профконсультант, професіографія, психодіагностика, довідкова профконсультація, психологічна профконсультація, лікарська профконсультація.

Шинкарук О. В. Консультативная помощь в профессиональном самоопределении неработающих граждан в условиях Центра занятости населения. Статья посвящена обзору научно-исследовательских работ по проблеме профориентации, профконсультирования и профессионального самоопределения. Рассмотрены понятия профессиональная консультация, профессиональная ориентация, профессиональное самоопределение, профессиография, психодиагностика и определена роль консультативной помощи по профессиональному самоопределению неработающих граждан в условиях Центра занятости населения в процессе стабилизации баланса между предложением труда и спросом на него. Сформировано обобщенное определение понятия «профессиональная консультация». Выделено ряд причин в связи с которыми увеличивается количество безработных и ряд жизненных ситуаций в связи с которыми возникает потребность в получении консультативной помощи по профессиональному самоопределению неработающих граждан в условиях Центра занятости населения. Представлены данные статистического анализа проведенного Государственной службой занятости относительно количества зарегистрированных безработных в I полугодии 2016 года. Было выяснено главную цель консультативной помощи по профессиональному самоопределению, а также с точки зрения организации и психолого-педагогических подходов было выделено подготовительный, основной и заключительный этапы предоставления консультативной помощи. Проведен сравнительный анализ украинского и за рубежного опыта по развитию профессионального консультирования. Выделено пять основных этапов развития отечественной профессиональной ориентации. В статье также выделены особенности консультативной помощи по профессиональному самоопределению неработающих граждан в условиях Центра занятости населения, выяснено необходимость ее модернизации и адаптации в соответствии с требованиями современного общества.

Ключевые слова: профконсультативна помощь,

профорієнтація, професіональне самоопределеніє, вибор професії, профконсультант, професіографія, психодіагностика, справочна профконсультація, психологіческа профконсультація, врачєбна профконсультація.

Постановка проблеми. У зв'язку з фінансово-економічною кризою в Україні набуває все більшої гостроти проблема безробіття. Чисельність безробітних у I півріччі 2016 року становила 1 691,5 тисяч осіб та, у порівнянні з I півріччям 2015 року зросла на 24 тисячі. Рівень безробіття (за методологією МОП) зріс з 9,2% до 9,4% економічно активного населення [9, с. 1-2]. Збільшення частки безробітних пов'язують також із воєнними конфліктами на сході України, зростанням числа внутрішніх переселенців та проведенням структурних реформ в економіці, що супроводжується вивільненням працівників. Станом на 1 грудня 2016 року за даними статистичного аналізу проведеного Державною службою зайнятості значна кількість безробітних зарєстрованих в центрах зайнятості у зв'язку з втратою попередніх орієнтирів соціального життя та складністю знаходження нових звернулися за профконсультативною допомогою. Саме з вищевказаних причин дослідження консультативної допомоги щодо професійного самовизначення непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення, є актуальним на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Консультативна допомога у професійному самовизначенні непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення досліджувалася багатьма вітчизняними і зарубіжними науковцями (А.Маслоу, Дж.Сьюпер, М.Назімов, Дж.Холланд, Н.Удовиченко, М.Пряжников, В.Рижов, Б.Федоришин, Б.Ертельт, Е.Дауенгауер та ін.). Серед вітчизняних науковців, які досліджували теоретичні і методичні засади розв'язання проблеми здійснення профорієнтаційної роботи, слід відзначити Г. Балла, Г. Костюка, О. Мельника, В. Сидоренка, В. Синявського, М. Тименка та ін.

Мета дослідження. Основною метою статті є виявлення специфіки профконсультативної допомоги щодо професійного самовизначення непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення, її позитивних сторін та недоліків, що передбачає постановку наступних завдань:

- здійснити аналіз науково-методичних літературних джерел з проблеми дослідження, сформулювати узагальнене визначення поняття «професійне консультування»;
- визначити особливості консультативної допомоги у професійному самовизначенні непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення;
- дослідити вітчизняний та зарубіжний досвід консультативної допомоги у професійному самовизначенні непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна консультація прийшла до нас з далекої давнини. Ще в 1575 році іспанський лікар Хуан Урте у своїй книзі «Дослідження здібностей до науки» писав: «Для того, щоб ніхто не помилявся у виборі тієї професії, що найбільше підходить його природному хисту, государю слід би виділити уповноважених людей великого розуму і знань, які відкрили б у кожного хист і заставляли би його обов'язково вивчати ту галузь знань, яка йому підходить і не надавати б цю справу його вибору». Так Х. Урте вперше поставив питання про державне значення професійної консультації [5, с. 7].

З розвитком науки ця проблема стає об'єктом комплексних наукових дослідів, метою яких є всебічне дослідження проблеми професійної орієнтації людини у сучасних соціально-економічних умовах і виявлення науково обґрунтованих та практично апробованих підходів до вирішення даної проблеми. Учені різних галузей науки по-різному визначають поняття *професійної орієнтації* [7, с. 460]:

- учені-психологи під професійною орієнтацією розглядають «систему психолого-педагогічних і медичних заходів, які допомагають людині вибрати професію з урахуванням потреб суспільства та своїх здібностей»;
- у професійній педагогіці професійна орієнтація розглядається як комплекс психолого-педагогічних і медичних заходів, які направлені на оптимізацію процесу працевлаштування молодого людини згідно з її бажаннями, нахилами, сформованими здібностями і з урахуванням потреб у спеціалістах економіки й суспільства в цілому;
- комісія ЮНЕСКО з питань професійної орієнтації і професійної консультації під профорієнтацією розглядає допомогу надану особистості у використанні власних особливостей, надання можливості розвивати їх так, щоб вона

була спроможною обирати для себе галузі навчання та трудової діяльності в ході мінливих умов її життя з метою, з одного боку, бути корисною суспільству, а з іншого - досягти самореалізації.

Поняття «професійна орієнтація» не обмежується наведеними визначеннями. У наукових дослідженнях існують і інші подібні визначення, суть яких полягає у тому, що під профорієнтацією розуміється цілеспрямована діяльність із надання допомоги людині у виборі професії. При цьому цілеспрямована діяльність становить собою сукупність форм, методів і прийомів впливу на особистість з метою виявлення професійних інтересів, нахилів до певного виду діяльності.

Засновники профорієнтації - американський психолог-прагматик У. Джеймс і його послідовники Д. Дьюї, Р. Вудсворт та Е. Торндайк визначили профорієнтацію як психологічно обґрунтовану систему заходів, що орієнтована на підбір саме тієї професії, яка б ідеально підходила особистості.

Наукові засади профорієнтації в нашій країні частково побудовані на поглядах таких педагогів та вчених, як Л.В. Луначарський, С.Т. Шацький, П.П. Блонський, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський та інші. Праці зазначених авторів, допомогли створити психолого-педагогічну основу для подальшого розвитку шляхів здійснення професійної орієнтації. П.П. Блонський, міркуючи про проблеми вибору професії в суспільстві, відстоював необхідність забезпечення максимальної свободи особистості. Основні причини, які спонукають людину обрати для себе ту чи іншу професію, зазначає він у статті «Вибір професії», це: по-перше, те, що дана професія (вид роботи) їй подобається, і по-друге, те, що вона здібна до цього. Інтереси і здібності - два основні фактори професійного самовизначення, якщо не враховувати вплив об'єктивних та суб'єктивних факторів, які існують і не залежать від волі особистості [1, с.11].

На нашу думку, важливим елементом профконсультування є максимальна індивідуалізація взаємодії з особистістю у поєднанні з активним залученням клієнта до процесу професійної консультації. Тобто, основою професійного консультування має бути індивідуальний підхід до кожного клієнта, його активне залучення до процесу профконсультативної допомоги і вибору професійної діяльності. М.С. Пряжников пропонує метод активізуючої профконсультації, сутність якого полягає в тому, що клієнт

включається в процес прогнозування і планування свого майбутнього. Для досягнення такої мети консультантом наголошується на необхідності відбору таких особисто значущих для клієнта психолого-педагогічних засобів, які б спонукали його самостійно і осмислено розв'язувати свої проблеми професійного самовизначенням [4, с.60].

На основі проведеного нами аналізу науково-дослідних праць можна сформувати таке узагальнене визначення професійної консультації непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення: «професійна консультація непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення – це індивідуально орієнтована допомога у професійному самовизначенні, що в подальшому полегшує процес вибору професії, оволодіння нею».

В умовах сучасного Українського суспільства професійна консультація, як правило, необхідна при: виборі першої професії або отриманні першої роботи; вирішенні проблем, які виникли під час роботи внаслідок особистісної чи професійної невідповідності або незадоволенні нею; втраті роботи [6].

Як відзначають фахівці, професійна консультація найбільш успішна, якщо вона ведеться з урахуванням вікового й освітнього рівня клієнта, а також практичного досвіду його трудової діяльності. Як складовий компонент профорієнтації, професійні консультації належать до індивідуальної роботи з клієнтом. Однак вони можуть бути і груповими, якщо збігаються інтереси клієнтів [5, с. 29].

Професійна консультація може бути *довідковою* (надання інформації про канали працевлаштування, систему оплати праці, перспективи професійного зростання, вимоги до особистості працівника тощо), *психологічною* (орієнтована на надання психологічної підтримки в стресовій ситуації, викликаній втратою, пошуком роботи, необхідністю чи бажанням професійного самовизначення) і *лікарською* (забезпечення правильного вибору професії, з метою захисту організму від неблагополучного впливу професійно-виробничих факторів, які можуть призвести до тривалої втрати працездатності або інвалідності) тощо.

Консультації з точки зору організації і психолого-педагогічних підходів містять підготовчий, основний і заключний етап. Основною метою підготовчого етапу є психолого-педагогічна підготовка клієнтів до сприймання змісту професії (знання, уміння й навички, які потрібні для виконання відповідних даній професії робіт). На другому етапі здійснюється діагностика рівня розвитку

тих якостей, що були визначені як професійно важливі, аналіз і узагальнення результатів психодіагностичного обстеження і попередньої бесіди, встановлюється ступінь відповідності індивідуальних якостей суб'єкта майбутньої професійної діяльності вимогам цієї діяльності. Конкретність, пов'язана з виконанням робіт на певному підприємстві й перспективами адаптації, належить до третього етапу професійної консультації.

Мета професійної консультації – дати відповіді на питання, які цікавлять клієнта та відповідні рекомендації не тільки по сутності професії, але й по проблемі адаптації до певної професійної діяльності; знаходження оптимального поєднання особистісних бажань майбутніх працівників і суспільних потреб, сприяння посиленню конкурентоспроможності працівника на ринку праці та досягнення ефективної зайнятості населення.

Відповідно до Наказу міністерства освіти України, міністерства праці України, міністерства соціального захисту населення України «Про затвердження Положення про організацію професійної орієнтації населення» від 31.05.95р. №27/169/79 [3] науково-методичними засобами профконсультації виступають професіографія і психодіагностика. *Професіографія* – технологія вивчення вимог, які висуваються професією до особистісних якостей, психологічних здібностей, психолого-фізичних можливостей людини [2, с.4]. Професіографія використовується з метою визначення відповідності людини вимогам професії й охоплює різноманітні сторони конкретної професійної діяльності людини. Результати професіографії виявляються у професіограмах, які є системою знань (соціально-економічних, технологічних, психофізіологічних) про професію й організацію праці. Професіограма включає й психограму, тобто психологічний портрет професії. Професіографія у професіограмах (характеристика окремої виробничої групи професій) надає повне уявлення про вимоги професії до стану здоров'я людини, що дозволяє найбільш об'єктивно підійти до її вибору професії, а отже, і до прогнозування життєдіяльності людини. *Психодіагностика* – це галузь психологічної науки, що пов'язана з розробкою різноманітних методів розпізнавання індивідуально-психологічних особливостей людини та підбором за допомогою цих методів найбільш підходящої сфери професійної діяльності [2, с.5].

Принципи роботи консультанта в умовах Центру зайнятості населення: доступність послуг; добровільність; активність суб'єкта

вибору професії; принцип не нанесення шкоди; рівність у користуванні послугами; свобода вибору професії та місця надання роботи; безкоштовність послуг; конфіденційність і охорона особистих даних осіб; принцип зворотного зв'язку тощо. Керуючись цими принципами, профконсультант надає науково обґрунтовану допомогу людині у свідомому виборі професії та виборі індивідуальних шляхів оволодіння професією [2, с. 8].

З метою кращого розуміння особливостей вітчизняної консультативної допомоги щодо професійного самовизначення непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості, визначення позитивних сторін та недоліків, необхідно провести порівняльний аналіз українського та зарубіжного досвіду з розвитку професійного консультування.

Вітчизняна професійна орієнтація проводилась у складній обстановці, долаючи великі перешкоди. Згідно з інформативним джерелом Гончарової Н.О. «Основи професійної орієнтації» [6, с. 10] умовно вітчизняну професійну орієнтацію можна розподілити на п'ять основних етапів:

1. Початок 20-х - кінець 30-х років - зародження і становлення, пошук форм і методів профорієнтаційної роботи. В цей час іде усвідомлення і накопичення експериментального матеріалу.

2. Кінець 30-х - 50-ті роки - етап епізодичного функціонування. Відхід у минуле нагромадженого досвіду і майже відсутність нового; відхід від вирішення цієї проблеми; незначна участь вчених і спеціалістів у профконсультаційному процесі.

3. Початок 60-х - 80-ті роки - активний пошук у вирішенні завдань профорієнтації, підвищена увага державних органів до цієї важливої проблеми. У 1969 році виходить постанова про професійну орієнтацію молоді. З кінця 70-х на початку 80-х років організується (впроваджується) Всесоюзна система профорієнтації.

4. З 1984 року по 1990 рік - теоретичне і організаційно-методичне забезпечення розвитку державної служби професійної орієнтації.

5. З 1990 року до сьогодні - удосконалення і пошук форм та методів професійної орієнтації у зв'язку з новими умовами господарювання, потребами освітніх новацій, проведенням структурних змін. В Центрах зайнятості населення починають використовувати профдіагностичні та профконсультаційні співбесіди з клієнтами. Державна служба зайнятості як основний суб'єкт у

сфері зайнятості населення здійснює координацію діяльності інших державних та недержавних організацій, у межах яких надаються послуги з працевлаштування та профорієнтації. Основні напрямки діяльності Державної служби зайнятості визначені у законодавстві України та спрямовані на реалізацію активних та пасивних заходів у сфері зайнятості населення [8, с. 11].

На відміну від України, в якій профорієнтацією займається один державний орган (Служба зайнятості підпорядкована Міністерству праці та соціальної політики України), в існуючій системі професійного консультування у Польщі є два елементи: професійне консультування для молоді в компетенції Міністерства національної освіти; професійне консультування для дорослих, безробітних та осіб, які шукають роботу, що знаходиться в компетенції Міністерства праці та соціальної політики. Як і в Україні, професійне консультування у Польщі керується шістьма основними принципами: доступність послуг; добровільність; рівність у користуванні послугами; свобода вибору професії та місця надання роботи; безкоштовність послуг; конфіденційність і охорона особистих даних осіб [8, с. 2]. Значним досягненням польських науковців було створення і впровадження (1997-2000 рр.) в Системі установ праці комп'ютерної програми «Консультант 2000» («Doradca 2000»), версія 2,0 якої вийшла в 2000 році, що складається з чотирьох модулів: навігатор, клієнт, професії, освіта. Вона покликана допомагати праці консультантам професій у системі установ праці для роботи з клієнтами [10, с. 9].

США, на нашу думку, продемонструвала себе, як країна, що розробила найбільш точні та якісні кваліфікаційні характеристики та функціональні обов'язки для профконсультантів Центрів зайнятості. Вони характеризуються наступним чином: профконсультант допомагає індивідам у виборі та підготовці до оволодіння професією; використовує індивідуальні інтерв'ю, психологічні тести, щоденники успішності та різноманітні джерела інформації про професії для з'ясування індивідуальних інтересів і схильностей тих, кого консультують. Із інтерв'ю профконсультант з'ясовує: професійну, освітню та соціальну підготовку; досвід військової служби; фізичні недоліки; відвідує підприємців і агентства зайнятості для вивчення попиту на професії та кваліфікаційні вимоги до них; вивчає федеральне, штатне та місцеве законодавство у сфері зайнятості і профпідготовки, заробітної платні, дитячої та жіночої праці; профконсультант зважує та інтерпретує отриману інформацію через

призму інтересів і нахилів індивідів. Додатково він веде досьє індивідів і за допомогою заочного ознайомлення або наступного інтерв'ювання спостерігає за їх успіхами в процесі профпідготовки або на робочому місці. Крім того профконсультант може спеціалізуватися в дослідженнях професійної інформації, вдосконаленні методів профконсультування, діяльності приватних і державних служб профорієнтації, консультуванні у важких та спеціалізованих випадках і т.д. [10, с.10].

Має значні переваги система професійної орієнтації молоді в Чехії. Визначальними для неї є наступні напрямки: робота професійних консультантів за цільовим призначенням в гімназії; контакти, як навчальних закладів, так і служб зайнятості зі службою психологічної підтримки, спеціальними службами, організаціями, установами, які можуть надати професійну консультацію в тому чи іншому напрямку; широка пропаганда профконсультаційних послуг у ЗМІ; роз'яснювальна робота серед керівників підприємств, щодо необхідності професійного консультування і підтримки кадрів, залучення молодих фахівців і робітників до інших видів роботи [8, с.2]. Увага Міністерства та відомств праці зосереджена на підвищенні якості професійної орієнтації, насамперед на стадії регіональних органів зайнятості. При формуванні положень і пропозицій щодо підвищення якості профорієнтаційних послуг Міністерство праці передбачає розробку критеріїв ефективності профорієнтаційної роботи. Що стосується недержавних установ і центрів з професійної орієнтації, на них покладено завдання по розробці спеціалізованих психодіагностичних технологій та обладнання для більш точної роботи, програм психокорекції, проведення семінарів серед педагогів по методах індивідуальної і групової роботи професійного консультанта тощо. Недержавні установи в сфері профорієнтації, діагностики та профконсультації мають такі ж права, як і державні. Зараз Чехія посідає 27 місце в світі за рівнем життя. Як стверджують експерти міжнародної комісії при Євросоюзі, основну роль тут відіграють саме взаємопов'язані ланки – освіта, профорієнтація та робота. Завдяки співпраці та злагодженим діям цих трьох домінуючих ланок, колишня соціалістична країна за короткий термін змогла побудувати сильну і стабільну економіку [8, с.3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вище зазначене можна зробити наступні висновки, що на даному етапі економічної нестабільності та дисбалансу

зайнятості населення України нам необхідно приділити більше уваги розвитку консультативної допомоги з професійного самовизначення непрацюючих громадян в умовах Центру зайнятості населення. Адже, не зважаючи на те, що в Україні даний напрямок досить серйозно забезпечений нормативно-правовою базою, створені відділи профорієнтації населення в системі Державної служби зайнятості, існує значна кількість науково-методичних розробок, системної робота в цьому напрямі практично немає. Результатом цього є значне перевищення пропозиції праці над попитом. Тому, необхідно провести переоцінку параметрів профконсультативної допомоги, порівняти її з вимогами сучасного суспільства та на основі отриманих результатів вдосконалити систему профконсультування в умовах Центру зайнятості населення. Системна робота в даному напрямку допоможе перш за все стабілізувати баланс між пропозицією праці та попитом, зменшити кількість безробітних, покращити стан української економіки.

Список використаних джерел

1. Гончарова Н.О. Основи професійної орієнтації / Н.О. Гончаров, за ред. В.Ф. Моргуна. Навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. –168 с.
2. Крутінъ І.Г. Професійне консультування безробітних в центрах зайнятості: методичні рекомендації / Г.І.Крутінъ, В.Ф.Колесникова. – К.: ІПКДСЗУ, 2002. –32 с.
3. Наказу міністерства освіти України, міністерства праці України, міністерства соціального захисту населення України «Про затвердження Положення про організацію професійної орієнтації населення» від 31.05.95р. №27/169/79
4. Пряжников Н.С. Профессиональное и личностное самоопределение / Н. С. Пряжников. – М.: из-во ИПП, 1996. – 256 с.
5. Синявські В.В. Психологічні основи професійної консультації безробітних: навч. – метод. посіб. / В.В. Синівський. – К.: ІПК ДСЗУ, 20011. – 90 с.
6. Суть і завдання профорієнтації в ринкових умовах [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://alive-inter.net/ukr/referat-42826sgvom>
7. Харабет В.В. Соціальна робота у сфері зайнятості населення: навчальний посібник для студентів спеціальності соціальна робота // за ред. В.В. Харабет, А.І. Андрющенко, В.М. Ніколаєвського. – Маріуполь: Новий світ, 2012. – 568 с.

8. Ховрич М. О. Досвід профорієнтаційної роботи в зарубіжних країнах / М. О. Ховрич // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Вип. 97. – Чернігів: ЧНПУ, 2012. – 3 с.

9. Щодо ситуації на ринку праці та діяльності державної служби зайнятості у січні-листопаді 2016 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://kievnews.net/world/derzhsluzhba-zajnyatosti-nazvala-lideriv-po-bezrobittyu-sered-oblastej-ukra%D1%97ni/>

10. Янцур М.С. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць / М.С. Янцур. – Рівне: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету Випуск 2 (45), 2011.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Goncharova N.O. Osnovy profesijnoi' orijentacii' / N.O. Goncharovi, za red. V.F. Morguna. Navchal'nyj posibnyk. – К.: Vydavnychyj Dim «Slovo», 2010. –168 s.

2. Krutin' I.G. Profesijne konsul'tuvannja bezrobitnyh v centrakh zajnja-tosti: metodychni rekomendacii' / G.I.Krutin', V.F.Kolesnykova. – К.: IP-KDSZU, 2002. –32 s.

3. Nakazu ministerstva osvity Ukrainy, ministerstva praci Ukrainy, minis-terstva social'nogo zahystu naselennja Ukrainy «Pro zatverdzhennja Polozhennja pro organizaciju profesijnoi' orijentacii' naselennja» vid 31.05.95r. №27/169/79

4. Prjazhnykov N.S. Professjonal'noe y lychnosnoe samoopredelenje / N. S. Prjazhnykov. – М.: yz-vo YPP, 1996. – 256 s.

5. Synjav's'ky V.V. Psychologichni osnovy profesijnoi' konsul'tacii' bezrobi-tnyh: navch. – metod. posib. / V.V. Synivs'kyj. – К.: IPK DSZU, 20011. – 90 s.

6. Sut' i zavdannja proforijentacii' v rynkovyh umovah [Elektronnyj re-surs] / Rezhym dostupu: <http://alive-inter.net/ukr/referat-42826sgvom>

7. Harabet V.V. Social'na robota u sferi zajnjatosti naselennja: navchal'-nyj posibnyk dlja studentiv special'nosti social'na robota // za red. V.V. Harabet, A.I. Andrjushhenko, V.M. Nikolajev's'kogo. – Mariupol': Novyj svit, 2012. – 568 s.

8. Hovrych M. O. Dosvid proforijentacijnoi' roboty v zarubizhnyh kraj'nah / M. O. Hovrych // Visnyk Chernigivs'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu imeni T.G. Shevchenka. Serija: Pedagogichni nauky. – Vyp. 97. – Chernigiv: ChNPU, 2012. – 3 s.

9. Shhodo sytuacii' na rynku praci ta dijal'nosti derzhavnoi' sluzhby zajnjato-sti u sichni-lystopadi 2016 roku [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: <http://kievnews.net/world/derzhsluzhba-zajnyatosti-nazvala-lideriv-po-bezrobittyu-sered-oblastej-ukra%D1%97ni/>

10. Jancur M.S. Onovlennja zmistu, form ta metodiv navchannja i vyhovannja v zakladah osvity: zbirnyk naukovyh prac' / M.S. Jancur. – Rivne: Naukovi zapysky Rivnens'kogo derzhavnogo gumanitarnogo universytetu Vypusk 2 (45), 2011.

Shynkaruk O. V. Advisory Assistance in the Career Self-Determination of Unemployed Citizens in the Centres of Employments. The article analyzes the research work on the problem of vocational guidance, career counseling and career self-determination. Features of counseling assistance on the career self-determination of unemployed citizens in the environment of the Centre of Employment have been specified. A comparative analysis of Ukrainian and foreign experience on the development of career counseling was carried out. A number of reasons, due to which the share of unemployed people, increases, as well as a number of true situations, in connection with which there is a need to get counseling assistance as to the self-determination of the unemployed citizens in the environment of the Centers of Employment, have been highlighted. Based on the processing of informational sources, there have been identified the fundamental principles of the advisor in the Centers of Employment, namely the availability of services; voluntary attitude; activity of the subject of the career choice; principle of not causing harm; equality in service use; freedom of choice of career and place of employment; free of charge services; privacy and protection of personal data of persons; principle of feedback etc. Being guided by these principles, career advisor provides scientifically reasoned help to people in their conscious choice of career and selection of the individual ways to master a profession. There has been considered the concept of career assistance, vocational guidance, career self-determination, psychological diagnostics; also there has been determined the role of counseling assistance as to the career self-determination of unemployed citizens in the environment of the Centers of Employment during the process of stabilization of the balance between job supply and demand for it. The generalized definition of the «career counseling» has been defined. There have been specified the need for modernization and adaptation of the counseling assistance as to the career self-determination of unemployed citizens in the environment of the

Centre of Employment according to the requirements of modern society.

Key words: career counselling assistance, vocational guidance, career self-determination, choice of career, career advisor, job specification, psychodiagnostics, informational career counselling, psychological career counselling, medical career counselling.

Отримано 08.04.2017